

## Nr 6

### *Utlåtande i anledning av motioner om registrering av ideell förening.*

I de likalydande motionerna I: 268 av herr *Johan Olsson* och II: 112 av herr *Westberg m. fl.* hemställas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag beträffande möjligheten att ge ideella föreningar rätt att få sina namn registrerade.

Beträffande motiveringen till denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen II: 112.

### **Gällande rätt**

Under begreppet ideella föreningar faller en mängd sammanslutningar av de mest skilda slag i fråga om ändamål, storlek och organisation. Dit hänför man i första hand flertalet föreningar för religiös uppbyggelse, politisk verksamhet, välgörenhet och annat socialt arbete, vetenskaplig forskning, konst, sällskapsliv, idrott och skytte, försvarsföreningar, kamratföreningar, djurskyddsföreningar osv. vilkas syfte är av mer eller mindre utpräglad ideell natur. Men som ideella föreningar räknas också arbetsmarknadens intresseorganisationer, t. ex. Svenska arbetsgivareföreningen med sina underorganisationer och Landsorganisationen med sina underföreningar, fackföreningarna. Som ideella föreningar anses vidare bransch-sammanslutningar, t. ex. Sveriges köpmannaförbund.

I svensk rätt saknas i det stora hela lagstiftning om ideella föreningar. Det finns sålunda inte några direkta lagregler om privaträttsligt skydd för ideell förenings namn. I varumärkeslagen (VmL) och namnlagen (NL) ges vissa bestämmelser till skydd för ideell förenings namn, men ideell förening har inte enligt dessa bestämmelser någon befogenhet att vid domstol angripa annans obehöriga användning av föreningens namn. Reglerna i VmL och NL avser endast ett administrativt ingripande för att hindra kollisioner mellan ideell förenings namn och registrerat varumärke respektive släktnamn.

Ideell förening som främjar sitt syfte genom att idka näringsverksamhet och som alltså även är näringsidkare kan få ett visst namnskydd enligt reglerna om skydd för kommersiella kännetecken. Lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens skyddar ideell förenings namn om namnet här i riket inarbetats för föreningen i utövning av näringsverksamhet.

*Bihang till riksdagens protokoll 1968. 9 saml. 1 avd. Nr 6*

Skyddet gäller i detta fall bara i förhållande till andra näringsidkare som driver samma eller liknande näringsverksamhet som föreningen. Näringsdrivande ideell förening kan vidare förvärva varumärkesrätt genom registrering eller inarbetande enligt VmL. På grund av det förväxlingsskydd som tillkommer varukännetecken kan föreningsnamn som ingår såsom beståndsdel av sådant kännetecken indirekt även få ett visst rättsskydd.

Bristen på lagstiftning om ideella föreningar torde inte innebära att ideell förening i andra fall än de nämnda helt saknar skydd mot annans obehöriga användning av föreningens namn. I praxis får sålunda ett privaträttsligt skydd för ideell förenings namn i princip anses ha godtagits. Hur långt detta skydd sträcker sig är emellertid oklart. I den mån ideell förenings namn skyddas kan även förkortning av namnet vara föremål för skydd.

### Tidigare lagförslag m. m.

Bristen på lagregler om skydd för ideella föreningars namn beror främst på att frågan om namnskydd betraktats som ett detaljspörsmål i en allmän lagstiftning rörande ideella föreningar. Frågan om legal reglering av de ideella föreningarna har vid upprepade tillfällen varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet.

Ett betänkande med lagförslag rörande ideella föreningar och stiftelser lades fram redan 1903. På detta betänkande byggde lagförslag om ideella föreningar som förelades 1910 och 1911 års riksdagar. Frågan om lagstiftning förföll bägge gångerna på grund av kamrarnas skiljaktiga beslut.

1919 avlämnade hovrättsrådet Arsell såsom särskild utredningsman ett betänkande med förslag till lag om ideella föreningar. Betänkandet föranledde emellertid inte någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

1937 igångsattes inom justitiedepartementet en utredning om föreningsväsendet och som resultat härav föreligger en av hovrättspresidenten Romberg i februari 1938 avgiven promemoria om grunderna för en lagstiftning angående ideella föreningar. Den parlamentariska utredning till vilken promemorian skulle utgöra en förberedelse kom aldrig till stånd.

Justitierådet Hagberghs 1949 avgivna betänkande med förslag till lag om registrerade föreningar, vilket låg till grund för 1951 års lag om ekonomiska föreningar, upptog även vissa bestämmelser om ideella föreningar. Dessa bestämmelser blev emellertid inte genomförda. I 1949 års betänkande föreslogs att ideella föreningar frivilligt skulle få registrera sig i samma ordning som ekonomiska föreningar. På det sättet skulle ideella föreningar kunna få namnskydd enligt samma regler som ekonomiska föreningar, dvs. ett lokalt skydd på administrativ väg

I *Danmark* finns lagstiftning om namnskydd för sammanslutningar motsvarande de ideella föreningarna i Sverige. Enligt en särskild lag av den 31

mars 1926 kan sådan sammanslutning införas i föreningsregistret som föres för hela landet hos den myndighet som för aktiebolagsregistret. Genom registreringen får sammanslutningen ensamrätt till sitt namn. Sammanslutning som använder emblem eller annat särskilt kännetecken för sin verksamhet kan få registreringskydd även för kännetecknet. Registrering måste regelbundet förnyas. Varje registreringsperiod omfattar tio år. I föreningsregistret kan intagas uppgifter även om föreningens styrelse och om vad som skall gälla om rätten att teckna dess namn. Även i *Finland* finns möjlighet att registrera ideell förening. Registrering sker i ett centralregister som föres hos justitiedepartementets föreningsregisterbyrå. Genom registreringen får den ideella föreningen ett administrativt skydd för sitt namn eftersom förening med förväxlingsbart namn inte får införas i registret. *Norge* har ett register för ideella föreningar som även föres centralt hos justitiedepartementet. Registreringen är frivillig. Registret är föga utnyttjat och anses sakna praktisk betydelse. Liksom enligt svensk rätt gäller i de andra nordiska länderna att ideella föreningar har ett visst namnskydd enligt lagstiftningen om kommersiella kännetecken.

### Firmautredningen

I maj 1967 har firmautredningen avgivit betänkande med förslag till firmalag m. m. (SOU 1967: 35). Enligt utredningens förslag till firmalag är ideella föreningar och även stiftelser näringsidkare i den mån de främjar sitt syfte genom att driva näringsverksamhet. Sådana föreningar och stiftelser kan enligt förslaget förvärva firmarätt genom registrering i handelsregister. Ideella föreningar och stiftelser som driver näringsverksamhet och använder sitt namn som firma får härigenom ett bättre namnskydd än de hittills haft. Skyddet gäller emellertid i detta fall bara i förhållande till andra näringsidkare. Och möjligheten till ett begränsat namnskydd via firmaregistreren står inte heller öppen för flertalet ideella föreningar och stiftelser.

Frågan om namnskydd för ideella föreningar och stiftelser blir sålunda inte löst i och med genomförandet av den föreslagna nya firmalagen. Utredningen har emellertid ansett att starka skäl av principiell och praktisk natur talar för att frågan om namnskydd nu löses genom särskild lagstiftning. En förutsättning härför är att en allmän lagstiftning om ideella föreningar och stiftelser inte kan anses aktuell i Sverige.

Utredningen föreslår sålunda att ideell förening (liksom stiftelse) enligt en särskild lag skall kunna registrera sitt namn och genom registreringen förvärva skydd för namnet. Har ideell förenings namn blivit allmänt känt, skall föreningen äga skydd för namnet även utan registrering. Skyddet enligt den särskilda lagen skall innebära att annan inte obehörigen, till

förfång för föreningen, får använda kännetecken som lätt kan förväxlas med namnet. Registreringen skall ske i ett register, som föres för hela riket av patent- och registreringsverket. Registreringen skall sökas och förnyas för perioder om tio år.

### Utskottet

I motionerna hemställes att riksdagen anhåller om utredning och förslag rörande rätt för ideella föreningar att få sina namn registrerade.

Möjligheterna att rättsligt skydda ideell förenings namn är för närvarande mycket begränsade. Firmautredningen har emellertid i betänkande år 1967 föreslagit att frågan om namnskydd för sådan förening löses genom särskild lagstiftning. Sålunda föreslås att ideell förening skall kunna registrera sitt namn i ett för hela riket gemensamt register och i anslutning härtill förvärva ett namnskydd som innebär, att annan icke obehörigen, till förfång för föreningen, får använda kännetecken som lätt kan förväxlas med namnet. Remissbehandling av betänkandet pågår.

Då förslag till lösning av den i motionerna upptagna frågan sålunda redan föreligger, får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I: 268 och II: 112, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 februari 1968

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

---

#### *Vid detta ärendes behandling har närvarit*

från f ö r s t a kammaren: herr Erik Svedberg (s), fröken Mattson (s), herrar Arvidson (h), Ernulf (fp), Svanström (cp)\*, fru Lindström (s), fru Lilly Ohlsson (s) och herr Lidgard (h);

från a n d r a kammaren: fru Gärde Widemar (fp), fru Löfqvist (s)\*, herrar Svensson i Vä (cp), Keijer (fp), Oskarson (h), fru Lindekvisst (s) och herr Hansson i Piteå (s).

\* Ej närvarande vid utlåtandets justering.